

N:o 215.

Af herr **J. Andersson** i Lysvik, om ändring af 16 § riksdagsordningen.

Vid 1896 års riksdag väcktes motion om sådan ändring i riksdagsordningens 16 §, att vid val till Andra Kammaren omedelbart valsätt skulle bestämmas som obligatorisk regel. Detta förslag blef af konstitutionsutskottet afstyrkt, men uti afgifven reservation hemställes deremot, att samma valfrihet som hittills skulle förblifva med omedelbart valsätt som regel och medelbart som undantag. Första Kammaren biföll utskottets afstyrkande hemställan och Andra Kammaren godkände reservationen.

Uti förenämnda motion ådagalades genom officiella siffror, dels att intresset för ifrågavarande val har visat sig betydligt större, der omedelbart valsätt begagnats, än vid medelbara val, och dels att det omedelbara valsättet stadigt tenderar mot allt allmänare införande. Nämnda förhållande framträder ännu tydligare vid landsbygdens val år 1896, såsom framgår af följande tabell.

Antal deltagande i de allmänna valen å landsbygden åren 1893, 1896.

	Omedelbara val		Medelbara val	
	Antal deltagare.	% af valberättigade.	Antal deltagare.	% af valberättigade.
År 1893	82,643	41,3	6,644	17,5
» 1896	94,007	43,9	4,905	16,6

Bih. till Riksd. Prot. 1899. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 44 Häft. (N:o 215.)

Uti städerna väljes nu mera endast omedelbart.

Sedan år 1893, då det direkta valsättet tillämpades i 120 valkretsar och det indirekta i 25, ha ytterligare fem kretsar öfvergått från medelbart till omedelbart valsätt, hvarjemte under sistlidet år beslut fattats åtminstone i tre kretsar om enahanda förändring. Af detta förhållande framgår otvetydigt, att det omedelbara valsättet väcker och underhåller större intresse för valen samt omfattas af valmännen mer och mer allmänt, såsom förenadt med mindre besvär och innebärande större garanti för utgången af valet, att denna må blifva i öfverensstämmelse med flertalets mening.

Det omedelbara valsättets fortgående utbredning inom landsbygden visas af följande öfversigt:

	Omedelbara val		Medelbara val		Summa.	Antal väljare för hvarje ombud	
	Antal.	%.	Antal.	%.		Omedelbara val.	Medelbara val.
År 1893.....	120	82,8	25	17,2	145	689	267
» 1896.....	130	87,6	20	13,3	150	723	245

Att det medelbara valsättet icke bibehållits företrädesvis i de mest vidsträckta orterna, framgår af följande förteckning öfver

Återstående valkretsar å landsbygden med medelbart valsätt år 1896:

I Stockholms län	3
» Upsala »	3
» Kronobergs »	1
» Kalmar »	1
» Malmöhus »	1
» Göteborgs och Bohus län	1
» Elfsborgs »	5
» Skaraborgs »	1
» Gefleborgs »	2
» Vesterbottens »	1
» Norrbottens »	1

Summa 20.

Häraf synes vidare framgå, att det endast är en tidsfråga, när det omedelbara valsättet blifver enrådande. Under sådant förhållande

synes mig naturligtast, att detta valsätt vore obligatoriskt. Men då sådant för närvarande ej låter sig göra, enär somliga vilja bibehålla valfrihet, borde ändå tiden anses vara inne att i lag upphöja till regel det valsätt, som faktiskt redan är så, med det medelbara som undantag.

På grund af hvad här anförts, får jag hemställa,

att Riksdagen behagade antaga nedanstående — af Andra Kammaren år 1896 godkända — förslag till ändring af 16 § i riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

Riksdagsordningen.

§ 16.

Valen till riksdagsman förrättas omedelbart, och afgifvas rösterna, särskildt för hvarje kommun, inför kommunalstämmas ordförande eller magistrat; och skola för rösternas sammanräknande och fullmagts utfärdande åt den, som de flesta rösterna erhållit, valprotokollen insändas, för kommunerna å landet till domhafvanden och för städerna, der två eller flere städer äro till en valkrets förenade, till magistraten i den stad, som största folkmängden eger.

Stad, som har att ensam sända flere riksdagsmän, må, på sätt som för val till stadsfullmäktige är stadgadt, kunna indelas i valkretsar.

Kommuner, som hafva att gemensamt välja riksdagsman, ega dock begagna det medelbara valsättet, derest flertalet af de röstberättigade så beslutar. Då förslag härom af de röstberättigade i en kommun väckes medelst beslut, fattadt inför kommunalstämmas ordförande eller magistrat, varder sådant meddeladt Konungens befallningshafvande, som från öfriga till valkretsen hörande kommuner inforrdar de röstberättigades röster och utfärdar kungörelse om utgången, efter thy som de flesta afgifna rösterna varit för bifall eller afslag. I sistnämnda fall kan frågan icke förr, än en tid af fem år derefter förflutit, å nyo upptagas. Beslutas åter förändringen, träder den i kraft vid det val, som näst efter en månad från kungörelsens utfärdande inträffar, och gäller för en tid af minst fem år, hvarefter beslut om dess upphörande kan på lika sätt som om dess införande fattas.

Vid de medelbara valen väljes riksdagsman medelst elektor

Å landet utses för hvarje kommun inför kommunalstämmans ordförande en elektor, och derutöfver, efter folkmängden, en för hvarje fullt tal af ett tusen. Desse elektorer sammanträda till riksdagsmannaval inför domhufvanden i den domsaga, till hvilken valkretsen hör, eller, om två domsagor äro förenade till en valkrets, inför domhufvanden i den af dessa domsagor, hvilken den största folkmängden eger.

I de valkretsar, som bestå af två eller flera städer, utses inför magistraten en elektor för hvarje stad, och derutöfver, efter folkmängden, en för hvarje fullt tal af femhundra. Desse elektorer sammanträda till riksdagsmannaval inför magistraten i den stad inom valkretsen, som största folkmängden eger.

I stad, der magistrat ej finnes, skall den för sådan stad särskildt tillsatta styrelse eller dess ordförande taga den befattning med riksdagsmannaval, som enligt denna § samt § 18, 20 och 22 tillhör magistrat eller dess ordförande.

Stockholm den 4 februari 1899.

J. Andersson
fr. Vermlands län.